

ALKOHOLIPOLITIikka MUUTTUU YHTEISKUNTAPOLITIikkaKaksi

Alkoholipolitiikka-lehti – korkeatasoinen, kunnianhimoisesti toimitettu aikakauslehti – saa tästä numerosta alkaen uuden nimen. Sen sisältö avartuu yhteiskuntapolitiikan suuntaan, jolla alueella se toki aiemminkin liikkui. Sen kirjoittajakunta arvattavasti laajenee, ja toivotavasti myös lukijakunta lisääntyy. Yhteiskuntapolitiikka-lehti, kotoisasti YP, aloittaa nyt kaarensa.

Suomen alkoholipolitiikan reunaehdot ovat muuttuneet EU-jäsenyyden myötä, ja samalla Suomen oma tulkinta näistä ehdoista on ollut liikkeessä. Tutkimusten ja selvitysten, tulevaisuuden ennakoinnin ja ajankohtaisen tilanteen analysoinnin tarve on juuri nyt suuri. Kansalaisten mielipiteet katukyselyissä osoittavat toiveita alkoholin saatavuuden helpottamisesta. Alkoholinkäyttötavoissa muutokset ovat silti hitaita. Nyt keskustellaan yhä nuorempien ikäluokkien kokemuksista ja tottumuksista, jotka näyttävät yhtä humalahakuisilta kuin suomalainen traditio. Julkinen keskustelu on runsasta ja samalla sen uskomukset vaikuttavat vinoutuneilta. Usko siihen, että juomalla enemmän syntyy vähemmän ongelmia, istuu vahvasti median argumentoinnissa. Tarvitaan tiukasti tutkimukseen ja näyttöön perustuvia kannanottoja uskomusten rinnalle, kansalaisten ulottuville. Alkoholipolitiikan osaamisen tarve on ilmeinen tällaisissa murrosvaiheissa.

Osana Alko-konsernin uudelleenjärjestelyjä vuonna 1996 liitettiin Stakesiin Alkoholipolitiikan tutkimuslaitos sekä Alkon tiedotuksen, tilastoinnin ja viestinnän osaajia. Alkoholipolitiikka-lehteä on siitä asti toimitettu Stakesin suojissa. Tässä ympäristössä tuntuu kuitenkin luonnolliselta tähytä laajempaa kuviota.

Stakesin synty oli osa isoa julkisen hallinnon kehittämisprojektia, joka aloitettiin 1980-luvun puolella ja hyrähti käyntiin 1990. Monet keskusvirastot lakkautettiin, monien tehtäviä muutettiin. Kiinnostavaa kyllä, tuossa vaiheessa ei ollut visioita Suomen liittymisestä Euroopan unioniin eikä tietoa sen tarvitsemasta virkamiestyöstä. Sosiaali- ja terveyshallitus, lääkintöhallituksen ja sosiaalihallituksen perillinen, oli sekä hallintotehtäviä että tutkimus- ja kehittämistoimintaa harjoittava laitos ja osoittautui lyhytikäiseksi. Stakes edustaa hallinnossa puhdasta informaatio-ohjausta. Se on irti hallintoketjusta. Viisi vuotta on nyt täynnä, ja tänä vuonna Stakesin koko toiminta arvioidaan sekä kotimaisten että ulkomaisten asiantuntijoiden toimesta.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala joutuu nykyisin pohtimaan tiedon käyttöä ohjauksen välineenä, sen vastaanottajien tarpeita ja tapoja, joilla tietoa saatetaan käyttäjien ulottuville. Tiedon käyttäjiä, hallinnon asiakkaita on runsaasti ja heidän tiedon tarpeensa ovat kovin erilaisia. Kunnallinen päättäjä harvoin ennättää lukea väitöskirjoja tai paksuja raportteja. Palveluiden työntekijät kaipaavat ammatillisen tiedon lisäksi laajempia näke-

myksiä sosiaali- ja terveysalalta, mutta selväsanaisessa muodossa. Journalistisellakin viestinnällä on kuluttajansa. Tiedon tarjoaminen monipuolisessa, kuluttajalähtöisessä muodossa ei vielä ole hallinnonalamme hallussa, vaan tarvitaan monipuolisempaa osaamista. Selkein malli tiedon välitykseen näyttää olevan tieteellisellä tiedolla. Tarvitaan foorumi, joka julkaisee tutkimuksia ja katsauksia, mutta joka samalla myös arvioittaa julkaistavat artikkelit. Tieto palvelee tutkijayhteisöjä ja päätöksentekijöitä.

Tieteellisen tiedon markkinat eivät ole muuttumattomat. Nykytilanteessa tutkimuksen ja kehittämishankkeitten suhde on monipolvinen ja sisäkkäinen. Perustutkimuksen ja soveltavan tutkimuksen rajaa voi olla vaikea vetää. Monissa tutkimus- ja kehittämishankkeissa mukana oleva teollisuus tuo mukaan omat intressinsä, rahoitusnäkökohtansa ja salassapitosääntönsä. Eettisen punninnan ja riippuvuuksien arvioinnin tarve lisääntyy. Kansalaisten kiinnostus tutkimukseen kasvaa, kansalaismielipide voi jopa vaatia tutkimusrahoitusta painottumaan johonkin suuntaan. Samalla käyttäjiä tarvitaan ja vaaditaan mukaan kehittämistyöhön ja tuotekehittelyyn. Yltiöpäisimmät väittävät, että tieteen piirissä toteutetun peer review -mallin aika on ohi; ei siis enää tarvittaisi artikkeleiden arviointia toisten tieteenkijöiden taholta, mutta tällaiset huitaisut taitavat mennä ohi omia aikojaan.

Lehden uutta vaihetta aloitettaessa sopinee toivoa, että aiemman vaiheen parhaat puolet tulevat edelleen jalostumaan ja uudet mahdollisuudet houkuttavat luovasti mukaansa. Kun samalla Stakesin koko julkaisutoimintaa ja tiedontuotantoa arvioidaan uudelleen, voidaan rimaa nostaa myös julkaisijayhteisön taholla. Jos löysän raporttituotannon sijaan saadaan tiiviitä, punnittuja artikkeleita ja katsauksia, ovat kaikki voittaneet tässä kaupassa, niin lukijat kuin tekijätkin.